دریچه

تصویر تاریخ بر دیوارهای «التحریر»

■ درمیدان «التحریر» قاهره، جایی که شورش‌های مردمی سرانجام توانست به ۳۰ سال دیکتاتوری «حسنی مبارک» خاتمه دهد، تاریخ انقلاب ژانویه ۲۰۱۱ حرف به حرف روی دیوارها نقاشی شده است. از پایین خیابان محمد محمود تا کنار دانشگاه آمریکایی قاهره و تمام اطراف میدان، حوادث تاریخی منتهی به سقوط رژیم مبارک به طرز جالب توجهی برای همگان به تصویر کشیده شده است. تصاویرخیالی فراعنه، پیام‌هایی انقلابی و فی‌البداهه، بیان هنری سربازان و سیاستمداران و معترضان و تمام جوانب زندگی عادی مصری‌هایی که به خیابان‌ها ریختند تا دیکتاتوری را در کشورشان پایان دهند. البته آنچه کشیده شده متعلق به جوانان یا مردان و زنانی است که زندگی خود را در راه آزادی مصر قربانی کردند. تصاویر شهدای میدان التحریر با بال‌های فرشتگان و کلماتی که به یادبود آنها نوشته شده است همه یادگار این انقلاب است که اخیرا شورای نظامی حاکم بر مصر تصمیم گرفته است آنها را پاک کند. نقاشان این دیوارها، ابتدا جوانانی معمولی بودند که مدت‌ها برای پیدا کردن شغلی به این در و آن در می‌زدند. آنها هم مثل هزاران جوان بیکاری در شمال آفریقا بودند که برای ادامه حیات خود به درآمدی نیاز داشتند و با شروع انقلاب به جریان اعتراضات مردمی پیوستند. درجریان انقلاب مصر بود که آنها بازتاب خواسته‌های‌شان را دیدند و به این ترتیب اعتراض خود را نسبت به فساد نظامی حاکم و فقدان آزادی و دموکراسی بر دیوارهایی که ابتدا در قاهره و سپس «اسکندریه» مشاهده شد نقاشی کردند. از همین‌رو در جریان انقلاب، بارها دیوار نوشته‌های آنها تخریب یا محو شد و آفرینندگانش به زندان افتادند. «محمد فهمی» یکی از همین‌هایی بود که به دلیل دیوار نوشته‌هایش توسط نظامیان بازداشت شد. وی می‌گوید: من از بین همه شیوه‌های بیان هنری دیوارنگاری‌ها را انتخاب کردم. چون آن روزها به یک رسانه جایگزین احتیاج بود و این تنها راهی بود که بدون سانسور می‌شد داستان انقلاب را روایت کرد. پس از متوقف شدن کار ماموران دولتی، تعدادی از جوانان تصمیم می‌گیرند آثار تخریب شده انقلاب را دوباره بازسازی کرده و نجات دهند. دو قسمت از دیوارها با رنگ سفید پوشیده شده است. خوشبختانه آنها به موقع می‌رسند و موفق می‌شوند اکثر نقاشی‌ها را دوباره بکشند. همان‌طور که این گروه مشغول کارهستند، تماشاچیان و روزنامه‌نگاران هم تجمع می‌کنند تا این صحنه را نظاره کنند. چند جوان به طوری جدی مشغول نقاشی کردن دیوارها یکی پس از دیگری هستند. وقتی از احمد کامل پرسیده می‌شود نگران این نیست که به محض تمام شدن کارشان دوباره ماموران دولتی بیایند و آنها را تخریب کنند در جواب می‌گوید: آنها دوباره خواهند آمد ولی این مهم نیست. اگر مجبور شویم حاضریم بارها و بارها این نقاشی‌ها را بکشیم. همان‌طور که جوانان در حال نقاشی کردن هستند و جماعتی نیز گرد آنها جمع شده‌اند، پلیس از دور و از گوشه خیابان از آنها عکس می‌گیرد. کامل می‌گوید: آنها عصبانی هستند. چون این تصاویری که می‌کشیم آنها را بد نشان می‌دهد. آنها می‌خواهند ما کارهای گذشته‌شان را فراموش کنیم. به میزانی که صحنه متشنج‌تر می‌شود و نیروهای دولتی عصبانی‌تر و رفتاری تهدیدآمیز را از خود بروز می‌دهند، تعداد هواداران این جوانان نیز بیشتر می‌شود و سعی می‌کنند هنگامی که جوانان نقاش مشغول کار خود هستند برای حفاظت‌شان کمربندی انسانی دورتادور آنها تشکیل دهند. یکی از این جوانان مشغول ترسیم کردن تصویری از یک ژنرال مصری است که بر فراز توده‌ای از جمجمه‌های انسانی به صورتی خشن و وحشی رخ می‌نماید. با وجود آن همه آشفتگی که در اطراف به چشم می‌خورد، جوانان نقاش به کارشان ادامه می‌دهند. چنان غرق کار خود هستند و روی آثارشان تمرکز کرده‌اند که گویی تنها آنها هستند که در میدان حضور دارند. همان‌طور که دقایق به ساعت‌ها و روز به شب می‌رسد و همان‌طور که ماموران دولتی ناکام از این همه تلاش بی‌حاصلی که برای پاک کردن دیوار نوشته‌ها و نقاشی‌ها صورت دادند و حال می‌روند تا میدان را ترک کنند، جماعت تماشاچی نیز دست به کار شده و تدارکات بیشتری را برای جوانان فراهم می‌کنند تا آنها بتوانند با حوصله و توان بیشتری دیوارها را رنگ آمیزی کنند. یکی از اینها که خالد نام دارد می‌گوید: اولین شهیدی که بر خاک افتاد جرقه انقلاب را روشن کرد. بعد از او هم کسان دیگری در این راه کشته شدند. اما فداکاری آنها هرگز فراموش نخواهد شد. هر چقدر هم ماموران دولتی بخواهند اینها را پاک کنند خاطره مرگ آنها از ذهن ما مردم یا از دیوارهای خیابان‌ها در مصر پاک نخواهد شد.

روی هر پارچه سفید برزنتی که این جوانان نقاش چیزی نوشته یا می‌کشند یا روی دیوارهایی که نقاشی می‌کنند، همه آنها به کسانی تعلق دارد که بالاترین بها را برای پیروزی انقلاب‌شان پرداختند، خاطراتی مرور می‌شود که برای مصری‌ها غیرقابل تصور بود. درست مثل حوادثی باور نکردنی که کشور را دگرگون کرد و به پیش برد و در نهایت نشان داد آزادی در مصر دست‌یافتنی است. از این رو هیچ تلاشی به نظر نمی‌رسد قادر باشد خاطرات یک انقلاب را از ذهن مردم پاک کند. خاطراتی که استمرار پیدا کرده و در مجموع منشور زمان خود را روی دیوارها یا پلاکاردها می‌نگارد. منشوری که روایت می‌کند چگونه قهرمانان انقلابی جنگیدند و پیروز شدند. کامل می‌گوید: ما هرگز این چیزها را فراموش نخواهیم کرد.

منبع: الجزیره انگلیسی

گفت و گو با «احمد شفیق» نامزد ریاست جمهوری مصر

مردم باید انتخاب کنند

ترجمه: محمدعلی عسگری

عکس: Reuters

آنچه می‌خوانید ترجمه مصاحبه‌ای از «احمد شفیق» نامزد جنجالی انتخابات ریاست‌جمهوری مصر است؛ فردی که تقریبا هیچ‌کس انتظارش را نداشت، بتواند رقبای سرسختی را پشت سرگذاشته و به دور دوم راه یابد. گرچه بسیاری انتخاب او را ضعیف می‌دانند اما او سخت امیدوار است و از آن گذشته احساس می‌کند در جبهه‌ای به گستردگی مصر با کسانی درحال مبارزه است که می‌خواهند این کشور را به قهقرا سوق دهند؛ کسی که روزی نخست‌وزیر بود و جریان انقلاب او را از عرش به فرش رساند و اینک احساس می‌کند با انتخابات می‌تواند دوباره از فرش به عرش بازگردد. روزنامه «الاهرام» در معرفی او نکات جالب توجهی را بیان می‌کند که حیف است ترجمه نشود: «شفیق همان کسی که او را می‌شناسی و در تلویزیون می‌بینی... بدون کراوات یا پیراهنی یقه‌سفید با تی‌شرتی پنبه‌ای و شلواری که برای راه رفتن راحت است جلویت نشسته است. طبق معمول ساعتی شیک به دست دارد و در سالنی از ما پذیرایی می‌کند. در همه احوال فرصت را برای خنده و شوخی از دست نمی‌دهد. در خانه‌اش سه پیانو دارد. یکی به رنگ قرمز که هدیه‌ای خانوادگی است. دوم پیانوی کلاسیک سیاه که همسر مرحومش خریده و دوست داشت دخترانش با آن بنوازند. اما دختران به جای موسیقی به ورزش علاقه‌مند شده و زبان‌های خارجی خواندند. پیانوی سوم تنها تابلویی است بر دیوار که گویی انتظار خانمی را می‌کشد تا در مقابلش بنشیند و بنوازد. کسی که معلوم نیست که خواهد بود و کی خواهد آمد.

■■■

بعد از به آتش کشیده شدن دفتر تبلیغاتی شما در «الدقی» چه شد؟

تظاهرات مسالمت‌آمیز مقبول است. اما تخریب عمدی مساله‌ای کاملا متفاوت است. با این حال من از حق خودم علیه جوانانی که ثابت شد در این ماجرا دست داشته‌اند، گذشتم. اما اگر یک‌بار دیگر تکرار شود از حق قانونی خودم تا پایان استفاده خواهم کرد. بدانید من می‌توانم از خودم حفاظت کنم و ایجاد امنیت برای هر فرد و هر ساختمانی مسوولیت آینده من است.

حکومت برآینده مصر را در مرحله کنونی چگونه می‌بینید. آیا این یک فرصت تاریخی است یا یک بار سنگین یا یک نقش موقت؟

یک بار سنگین و در همان حال یک فرصت تاریخی. من الحمدلله مشاغل مهمی داشته‌ام بنابراین به دنبال شغل نیستم بلکه برای کشورم می‌خواهم بهترین چیزهایی را که دارم تقدیم کنم. من کسی هستم که می‌توانم به مردم آن چیزهایی را بدهم که به دلیل آن انقلاب کردند: رفاه، آزادی و کرامت انسانی و عدالت اجتماعی و سطح بهتر زندگی و افزایش حقوق و دستمزدها. اعتقاد دارم کسی هستم که می‌توانم این چیزها را تحقق بخشم. برای همگان، حتی کسانی که با من مخالف هستند.

نمی‌ترسی که درصورت رییس‌جمهورشدن ترور سیاسی شوی؟ به‌خصوص پس از اقدامات متوالی که اخیرا از جهات مختلف علیه شما شکل گرفت (جوانان وابسته به جریان شش آوریل و برخی از اعضای اخوان)؟

ممکن است تروری صورت بگیرد اما من به مواجه شدن با خطرها عادت کرده‌ام. من یک رزمنده هستم و اگر تابع احساسات و نگرانی‌هایم بودم، نمی‌توانستم در زندگی دستاوردی داشته باشم. اگر از تهدیدها می‌ترسیدیم اصلا انقلابی به وجود نمی‌آمد. شجاعت و مقابله کلمه رمز ما در شرایط کنونی تاریخ مصر است.

تکرار این حوادث شما را دچار احساس سرخوردگی نمی‌کند؟

به عنوان یک انسان طبیعی من هم گاهی مانند بقیه مردم احساس سرخوردگی می‌کنم. اما یک فرقی اینجا وجود دارد و آن اینکه من فورا خودم را بازسازی می‌کنم و هرگز تسلیم نمی‌شوم.

این توانایی را از کجا به دست می‌آورید. منبع انرژی شما در این نبرد سخت چیست؟

من سال‌ها به عنوان یک رزمنده کار کرده‌ام. اما جنگ تنها یک وظیفه نیست بلکه خصلت ذاتی من است. معمولا چیزهایی را که آسان به دست می‌آورم دوست ندارم.

مناظره‌هایی را که کانال‌های مختلف تلویزیونی بین نامزدها برگزار کردند، چگونه می‌بینید؟

رک بگویم، مرا قانع و راضی نمی‌کند. در ظاهر مثل مناظره‌های نامزدهای رقیب است که در غرب یا آمریکا برگزار می‌شود. این طور وانمود می‌شود که این عین دموکراسی است. اما در حقیقت ما داریم شکل را تقلید می‌کنیم. آن محتوای واقعی را نداریم که بتواند حقایق پنهان را روشن کند یا به صورتی امانتدارانه به رای‌دهندگان کمک کند تا بهترین انتخاب را داشته باشند. حتی به ضرر برخی از مناظره‌کنندگان هم هست چون یادشان می‌رود که به انسان یک دهان و دو گوش داده‌اند تا بیش از آنچه حرف می‌زند، بشنود.

مردم در مصر نسبت به مسایلی چون امنیت و اقتصاد و قانون اساسی جدید و... دغدغه دارند. دغدغه شما چیست؟

دغدغه من زیاد نیست. یقین دارم که خداوند بهترین حافظ و بخشنده است. از این رو به خودم و توانمندی‌هایم اعتماد دارم و مطمئن هستم که خدا مرا در ماموریتم یاری می‌کند، مادام که در این راه اخلاص و صداقت باشد. البته من هم مثل بسیاری از مردم عادی هستم. نسبت به آینده کشور نگرانم. نسبت به مرزهایش، اقتصادش. من نسبت به این دوران سختی که پشت سر می‌گذاریم نگرانم و احساس می‌کنم که نمی‌توانیم به صورتی امن و آسوده از آن عبور کنیم

کسانی که در ستادهای شما کار می‌کردند در معرض حملات سختی از سوی رسانه‌ها قرار گرفتند. بر چه اساسی شما افراد ستادها و مشاوران و همکاران خود را انتخاب‌می‌کنید؟

من بودجه زیادی ندارم تا همه آنها را از بین حرفه‌ای‌ها گزینش کنم. از این رو تعداد زیادی از آنها دوستان و طرفداران و هواداران هستند که به من علاقه‌مند بوده و برنامه سیاسی مرا قبول دارند. اعتراف می‌کنیم که در جاهایی اشتباه کردیم ولی این اشتباهات از روی عمد و قصد نبوده است و سوءنیتی در کار نیست.

روزنامه‌ها را خودتان می‌خوانید؟ وقت لازم برای پیگیری فیس‌بوک و نوشته‌هایی را که آنجا هست، دارید؟

روزنامه‌ها را تا آنجا که می‌توانم خودم می‌خوانم. یعنی تا آنجا که وقت اقتضا کند. اما طبعا نمی‌توانم همه خبرها را پیگیری کنم. ازاین رو دخترانم خیلی کمکم می‌کنند. آنها واکنش‌های مردمی و افکار عمومی جامعه را به من منتقل می‌کنند. حتی مسایلی را که در «فیس‌بوک» هست لحظه به لحظه در اختیار من می‌گذارند. گاه از نوشته‌های جوانان در فیس‌بوک خوشحال می‌شوم. اما گاهی هم چیزهایی می‌خوانم که خوشحال‌کننده نیست. اینها به هرحال ویژگی‌های مرحله‌ای است که در آن به‌سر می‌بریم. همه از آزادی بیان برخوردارند و می‌توانند افکارشان را بیان کنند.

از این همه تعرض ناراحت نیستید؟ شاید هم با من موافق باشید زیرا این حملات بر میزان محبوبیت شما افزوده و باعث شده تا مردم بیشتری به سمت شما گرایش پیدا کنند.

اگر بخواهم صریح باشم باید بگویم اگر پست ریاست‌جمهوری بدون ارج و قرب باشد من آن را نمی‌خواهم. من حاضر نیستم از اصولی که به آنها یقین دارم کوتاه بیایم تا اینکه بتوانم تعداد رای بیشتری کسب کنم. با این حال اتفاق عجیبی که به لطف خدا رخ داده این است که دشمنانم هرچه می‌کنند نتیجه معکوس می‌دهد. هر تیری که به طرف من پرتاب می‌کنند به خودشان برمی‌گردد. من به خدا ایمان دارم و مردم مصر باهوش هستند. احساس صادقانه‌ای دارند و می‌فهمند و می‌توانند حقایق را از شایعات تشخیص دهند و این دقیقا دلیل افزایش محبوبیت من بوده است. هربار که دیگران سعی کرده‌اند برای من دامی بگذارند یا مصیبتی به وجود آورند، دودش به چشم خودشان رفته است.

در یک جمله کوتاه کلمات زیر را برای ما معنا کنید و بگویید چه جایگاهی دارند؟ اخوان؟

سازمانی دینی که همواره سعی می‌کند از دین برای دست یافتن به قدرت سوءاستفاده کند.

البرادعی؟

شخصیتی ملی و دانشمندی بزرگوار. اخیرا با هم گفت‌وگویی نداشته‌ایم.

حلبی‌آبادها؟

توصیفی که شایسته اماکنی نیست که میلیون‌ها مصری در آن به‌سر می‌برند. من ترجیح می‌دهم آنها را اماکنی بنامم که حکومت برنامه‌ای برای آنها نداشته است؛ مناطقی که نیازمند توجه بیشتر و همه‌جانبه‌ای است. به شرط اینکه خانه‌ای را خراب نکنیم یا شهروندی را به زندان نیندازیم. شهروندانی که تلاش می‌کنند تا رزقی به دست آورند یا فرصتی برای زندگی کردن داشته باشند.

پلیس؟

دستگاهی ملی و مدنی. باید دوباره احترام و اعتماد به نفس‌اش را به دست آورد. حتی اگر برخی از قدرت سوءاستفاده کردند باید محاسبه شود. اما نمی‌توان اگر پزشکی خطا کرد یک بیمارستان را به صورت کامل به آتش بکشید

ارتش؟

بازوی قدرتمند مصر. بعضی‌ها به سابقه نظامی من حمله می‌کنند. گویا این نقطه ضعف من است. من برعکس به این سابقه نظامی افتخار می‌کنم. چرچیل و آیزنهاور و دوگل روسایی بودند که کشورشان را ساختند. آنها هم سابقه‌ای نظامی داشتند ولی توانستند رهبران بزرگی شوند. حال آنکه موسولینی و هیتلر غیرنظامی بودند اما کشورشان را به ویرانی بردند. مهم این است که ساختار دولت غیرنظامی باشد. این چیزی است که انقلاب ما می‌خواهد؛ انقلابی که مدنی بود نه دینی و نه نظامی.

انقلاب مستمر؟

انقلاب زمانی مستمر خواهد بود که امید را در دل‌ها نگه دارد و به معنای استمرار در عمل و سازندگی و تحکیم دموکراسی باشد. نه اینکه در حد استمرار تظاهرات خیابانی باشد که هر روز و به هر دلیلی برگزار می‌شود.

رسانه‌های دولتی (رادیو و تلویزیون و روزنامه‌ها)؟

رسانه‌های دولتی با تمام امکانات تلاش خودشان را می‌کنند و جای تشکر دارد. اما باید در مراحل آینده کاری کرد که مرجعیت آنها رسانه‌های عربی باشد و بعد پوشش‌های خارجی نه برعکس.

دستگاه قضایی؟

قدرتی مافوق. دخالت در امور دستگاه قضایی بازی کردن با آتش است و به تعلیق درآوردن احکامش موجب هرج‌ومرج می‌شود. نباید فراموش کنیم که دستگاه قضایی مصر سالم است و همین دستگاه بود که از انتخابات پارلمانی حراست کرد؛ انتخاباتی که اخوانی‌ها در آن به پیروزی رسیدند.

اگر طیف ساکت‌ها (که ۵۰ درصد آرا را در اختیار دارند) تصمیم بگیرند در خانه بمانند و در انتخابات شرکت نکنند چه خواهد شد؟

هر کس که خودش را نه با شفیق و نه با مرسی می‌داند در واقع از مسوولیت فرار می‌کند. برو و به هرکسی که بهتر می‌دانی رای بده. یا یک دولت مدنی روی کار می‌آید یا یک دولت دینی. نتیجه هریک از این دو انتخاب را خواهید چشید.

روزنه

نگاه اسراییل و فلسطینی‌ها به انتخابات مصر

■ دیدگاه «بنیامین نتانیاهو» نخست‌وزیر اسراییل با «محمود عباس» رییس تشکیلات دولت خودگردان فلسطین در بسیاری از مسایل از جمله انتخابات مصر متفاوت است. با این حال هردو ترجیح می‌دهند که «احمد شفیق» فرمانده سابق نیروی هوایی و آخرین نخست‌وزیر دوران «مبارک» بر «محمد مرسی» نامزد جماعت اخوان‌المسلمین دردور دوم انتخابات ریاست‌جمهوری مصر پیروز شود. در رابطه با اسراییل، پیروزی شفیق در این انتخابات می‌تواند پس از یک دوره فقدان یقین و نگرانی نسبت به آینده توافقنامه صلح مصر و اسراییل (کمپ دیوید ۱۹۷۹) به نوعی اطمینان‌بخش باشد. اما در رابطه با رهبران فلسطینی ساکن کرانه باختری نیز پیروزی شفیق نوعی دلگرمی برای آنها خواهد بود که سال‌هاست با «جنبش مقاومت اسلامی حماس» اختلاف دارند. جنبشی که ریشه در تفکرات اخوان‌المسلمین داشته وهم‌اکنون بر غزه تسلط دارند. با این حال سلطه اسلام‌گرایان بر پارلمان مصر که پس از انقلاب اخیر علیه مبارک به وجود آمد مساله‌ای غیرقابل انکار است و هم نتانیاهو و هم محمود عباس می‌دانند که دیگر اوضاع به شکل سابق باز نخواهد گشت و کسی از آنها در داخل و خارج حمایت نخواهد کرد. اسراییل در دوران مبارک می‌توانست نزدیک به ۴۰درصد از مایحتاج گاز خود را از طریق مصر تامین کند اما اکنون این توافقنامه پا درهوا مانده است. البته هیچ‌کس انتظار ندارد که مرسی در صورت پیروزی خود در انتخابات، توافقنامه کمپ دیوید را لغو کند زیرا بسیاری از کمک‌های خارجی که در اختیار مصر گذاشته می‌شود به ادامه این توافقنامه بستگی خواهد داشت. از این رو هیچ‌کس در اسراییل انتظار بیشتری از فردی مانند مرسی ندارد که روزگاری اسراییلی‌ها را «خون‌آشام» توصیف کرده بود. به نظر اسراییل یکی از مزایای بزرگ مبارک این بود که محاصره سخت اقتصادی علیه غزه را پابرجا نگه‌داشت. از این رو حماس توقع دارد با پیروزی مرسی تحریم‌های اقتصادی غزه شکسته شود؛ تحریم‌هایی که اسراییل ادعا می‌کند به بهانه قاچاق سلاح از مصر به این منطقه اعمال شده است. به باور حماس اینکه اخوان‌المسلمین در قاهره قدرت سیاسی را به صورت کامل در اختیار داشته باشند، باعث تقویت موضع این گروه هم در برابر اسراییل و هم در برابر محمود عباس خواهد شد که از سوی غرب حمایت می‌شود. به هرحال، اسراییل در انتخابات ریاست‌جمهوری مصر یک هدف در دسترس برای نامزدهای مصری بود و آنها از نفرت مردم مصر نسبت به اسراییل استفاده کرده و وعده دادند درباره توافقنامه صلح با اسراییل تجدید نظر خواهند کرد.

منبع: رویترز